

Kainatı yaratmak için, kainatı yaratacak kadar kudret yeterli değil midir, neden sonsuz kudret?

Sonsuz kudret; Allah'ın zaruri ve gerekli bir sıfatıdır. Yani İlah olmanın bir gereğidir. Kainat olsa da olmasa da bu hakikat değişmez. Bu sebeple sonsuz kudreti, sadece kainatla sınırlandırmak ve onunla teraziye çekmek doğru değildir. Hatta kainat bütün haşmeti ile Allah'ın kudretinin yanında, okyanusta bir damla bile değildir. Zaten sonsuz bir şeyle sonlu bir şey mukayese edilmez. Sonlu olan bir şey ne kadar büyük ve azametli de olsa, sonsuzun yanında kıymet-i harbiyesi yoktur, kıyası ve mizana çekilmesi yanlış olur. Yalnız bizim gibi sonlu ve idraki cüzi olan varlıkların, sonsuz kudreti hissedip anlayabilmesi için, şu kainat ve içindekiler küçük bir mizan, küçük bir mikyasa olabilir.

Diğer bir husus ise; Allah'ın kudretinde bir parçalanma, bir mertebe, bir sınırlanma, bir bölünme, büyüğe çok küçüğe az kudret sarf etme gibi şeyler ve keyfiyetler olmaz. Allah'ın kudreti karşısında, bir zerre ile güneşin farkı yoktur. Kainatın yoktan var edilmesi ile küçük bir karıncanın yoktan var edilmesi aynı ve müsavidir. Bir güneşi sapan taşı gibi çevirmesi ile bir atomun içindeki proton ve nötronları çevirmesi aynı kudret ile olur. Allah'ın kudretinde azlık ve çokluk diye bir şey yoktur. Sonsuz kudret; zaten azlığı ve çokluğu kabul etmez. Azlık ve çokluk bizim gibi, cüzi kudret sahiplerinde olur.

Allah'ın kudreti karşısında az çok, büyük küçük, ağır hafif, uzun kısa gibi şeylerin hepsi eşittir; çok, az gibi; büyük, küçük gibidir. O'nun kudretine bu sayılan arıza ve engeller zorluk ve müşkilat çıkaramaz, hepsi kudretin nazarında müsvi ve aynıdır. Bu manayı akla yaklaştırmak için Üstad'ın bir iki temsilini izah ederek burada verelim.

Birinci temsil: Muvazene sırrıdır. Çok büyük ve hassas bir tartı düşünelim; iki kefesini var, bu kefesini dağı da tartar, küçük bir atom zerreciğini de tartar bir mahiyettedir. Önce terazinin iki kefesine aynı ağırlıkta iki dağı koysak, ikisi eşit olduktan sonra küçük bir dokunmakla dağın biri göğe çıkar, diğeri zemine iner. Sonra o çok hassas kefelere, atom zerrecelerini koysak terazi yine dengede olur ve dağa sarf ettiğimiz aynı küçük dokunuşu bu kez de atomlara yapsak, aynı dağdaki gibi, biri göğe çıkar, diğeri zemine iner.

Denge ve terazi sırrı ile aynı dokunuşla dağ ile atom eşitlendi, dağa daha fazla güç kullanmaya ihtiyaç yok, ikisi de müsavidir. Aynen bu misaldeki gibi, bütün mahlukat büyük küçük ağır hafif fark etmeden mümkinat terazisindedir, yani var olmak terazinin bir kefesini, yoklukta kalmak terazinin diğeri kefesini, kudret ise bu dengeyi bozan bir dokunuş hükmündedir.

Mesela; bir dağ var ve yok olma noktasında eşittir, bir dokunuşla varlık sahasına çıkar, bir atom zerreciği de aynı dağ gibi varlık ve yokluk dengesinde bir dokunuşla varlık kazanır, ikisi de eşittir, kudret nazarında ikisi de bir dokunmak ile var olur.

İkinci temsil: İntizam sırrıdır. Bir usta büyük ve gerçek bir gemi ile oyuncak bir gemi yapsa ve ikisini de intizam ve sistem ile kolay çalışır bir vaziyete soksa, yani ikisi de bir düğme ile çalışsa, ikisinin de çalışıp hareket etmesi tek dokunuşla oluyor; büyük küçük, gerçek oyuncak durumu hiç fark etmiyor. Bir çocuk bu intizam sırrı ile koca bir gemiyi de bir düğmeye dokunmak ile çalıştırır, küçük bir oyuncak gemiyi de aynı dokunmak ile çalıştırır.

Aynen bu misaldeki gibi, Allah kainattaki her şeyin plan ve projesini kader levhası olarak tasarladı ve yaratma kıvamına soktu; aynı misaldeki gibi bir dokunmak ile çalışan gemi vaziyetine getirdi. Kudret ise görünmeyen mürekkeble yazılmış yazının üstüne az bir dokunuşla görünmesi gibi bu tasarlanmış intizamı ve kurulmuş eşyaya bir dokunuşla varlık sahasına çıkarıyor. Büyük ve küçük, ağır ve hafif bu intizam sırrından dolayı Allah'ın kudreti nazarında fark etmiyor.